

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΨΧ3407	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Interviewing Techniques		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις της διδάσκουσας, αναζήτηση και προσωπική μελέτη της βιβλιογραφίας, παρουσιάσεις των φοιτητών/τριών, ατομικές δραστηριότητες (περιλήψεις και σχολιασμός άρθρων)		3	6
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου , Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (σεμινάριο)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Μεθοδολογία της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες, Συμβουλευτική Ψυχολογία		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΟΧΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=1703		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες κατάλληλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Στόχος του σεμιναρίου είναι η ευαισθητοποίηση των φοιτητών σε θέματα που αφορούν παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών και η απόκτηση εξειδικευμένης γνώσης σε περιπτώσεις παραμέλησης ή/και κακοποίησης τους. Έμφαση δίδεται κυρίως σε ζητήματα που ανακύπτουν μετά την αποκάλυψη της παραβίασης και την κινητοποίηση του ποινικού μηχανισμού. Υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα λήψης μέτρων για την αποφυγή του κινδύνου δευτερογενούς θυματοποίησης και επανατραυματισμού των ανήλικων κατά τη διαδικασία της κατάθεσής τους και τη διερεύνηση των ισχυρισμών του.

Με το πέρας του μαθήματος οι φοιτητές αναμένεται:

- να είναι σε θέση να διακρίνουν τα είδη της κακοποίησης, να κατανοούν τις συνέπειες της παραβίασης στους ανήλικους, να γνωρίζουν τους παράγοντες που επιδρούν στην αποκάλυψη της βίας, να είναι ευαίσθητοποιημένοι σε ζητήματα δεοντολογίας που αφορούν την προστασία της ανηλικότητας, να κατέχουν τις βασικές αρχές δικανικής συνέντευξης (λήψης κατάθεσης) με κακοποιημένα παιδιά, να αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης που απαιτείται προκειμένου να ασχοληθούν στο μέλλον με ανήλικα θύματα.
- να έχουν την ικανότητα να προσεγγίσουν με επιστημονικό τρόπο ένα σχετικό θέμα (βιβλιογραφική ή εμπειρική έρευνα, αναζήτηση πηγών, ορθή χρήση παραπομπών και παράθεση βιβλιογραφίας κ.λ.π).

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Αυτόνομη εργασία
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο του μαθήματος συνδέεται με τους 5 βασικούς άξονες του προγράμματος σπουδών:

Επιστημονικές βάσεις [1], Επιστημονική έρευνα και Κριτική Σκέψη [2], Ηθική και κοινωνική ευθύνη [3], Ικανότητα Επικοινωνίας [4], Βασική προετοιμασία για αποφάσεις καριέρας και επαγγελματικής αποκατάστασης [5].

Τις 5 πρώτες εβδομάδες γίνονται παρουσιάσεις από τη διδάσκουσα:

Εβδομάδα 1^η: Παρουσίαση σεμιναρίου και εισαγωγικά στοιχεία. Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της ανηλικότητας / Οι επιταγές της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού [1,2,3]

Εβδομάδα 2^η: Επιλογή θεμάτων από τους φοιτητές/τις φοιτήτριες - Αναζήτηση επιστημονικής βιβλιογραφίας μέσω επιστημονικών βάσεων δεδομένων (Scopus, PubMed, PsycInfo)[1, 2, 5]

Εβδομάδα 3^η: Το σύνδρομο του κακοποιημένου παιδιού / Επιδημιολογικά στοιχεία / Είδη κακοποίησης (σωματική, σεξουαλική ψυχολογική) / αιτιολογικοί παράγοντες / συνέπειες/ Ειδικότερες μορφές παραβίασης [1,2,3]

Εβδομάδα 4^η: Η διαδικασία της αποκάλυψης της σεξουαλικής παραβίασης (οι φάσεις της, οι παράγοντες που οδηγούν στην απόκρυψη, η σχέση θύτη – θύματος κ.λ.π) [1, 2]

Εβδομάδα 5^η: Η δικανική συνέντευξη (η λήψη κατάθεσης) του θύματος / ο κίνδυνος δευτερογενούς θυματοποίησης / Βασικές αρχές δεοντολογίας κατά την εξέταση ανήλικων θυμάτων από τους φορείς του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης [1, 2,3]

Στις επόμενες 7 συναντήσεις στην αρχή γίνονται παρουσιάσεις από τους φοιτητές/τριες και συζήτηση επί των παρουσιάσεων:

Εβδομάδα 6^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 7^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 8^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 9^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 10^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 11^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 12^η: Παρουσιάσεις [1, 2, 3, 4, 5]

Εβδομάδα 13^η: Συμπεράσματα, επίλυση αποριών και οδηγίες/ανατροφοδότηση για την τελική εργασία [2, 5]

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	Πρόσωπο με πρόσωπο		
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	Χρήση Τ.Π.Ε στη διδασκαλία. Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class		
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου (ώρες)</p>	<p>ECTS</p>
	Διαλέξεις	15	0,6
	Παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών στην τάξη	21	0,84
	Προετοιμασία προφορικής παρουσίασης στην τάξη	20	0,8
	Γραπτές αναλύσεις ερευνητικών εργασιών	30	1,2

	Αυτοτελής μελέτη και τελική εργασία	65	2,6
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	151	6,04
<p align="center">ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ</p> <p><i>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</i></p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>			
<p>Στην αξιολόγηση των φοιτητών ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην γραπτή εργασία (σαφής περιγραφή του θέματος, πρόταση, υποθέσεις, μεθοδολογία, επισκόπηση της βιβλιογραφίας κ.λ.π) που θα κληθούν υποχρεωτικά να εκπονήσουν και να παρουσιάσουν.</p> <p>Επιπρόσθετα στον τελικό βαθμό του σεμιναρίου θα ληφθεί υπόψη η επίδοση σε μία γραπτή ακόμα γραπτή εργασία η οποία θα εκπονηθεί στην αρχή του σεμιναρίου καθώς και η συνολική παρουσία του/της φοιτητή/τριας (π.χ συνέπεια, συμμετοχή, ενδιαφέρον κ.λ.π)</p> <p>Η αξιολόγηση γίνεται στην ελληνική γλώσσα.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Παρουσίαση ερευνητικής εργασίας (40%) 2. Συγγραφή βιβλιογραφικής εργασίας ανασκόπησης 5000 λέξεων (40%) 3. Συμμετοχή στη συζήτηση στην τάξη (20%) <p>Τα κριτήρια αξιολόγησης παρουσιάζονται κατά την πρώτη παράδοση που γίνεται στο χώρο του αμφιθεάτρου και είναι αναρτημένα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος. https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=1034</p>			

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε. (1988). *Κακοποίηση, παραμέληση παιδιών - Εμπειρία ένδεκα ετών*. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα.
- Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε. (1998). *Οδηγός για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης*. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα.
- Αρτινοπούλου, Β., και Μαγγανάς, Α. (1996). *Θυματολογία και Όψεις θυματοποίησης*. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Αρτινοπούλου, Β. (2000). *Αιμομιξία. Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Γιαννοπούλου, Ι., Δουζένης, Α., & Λύκουρας. (2010). *Ψυχιατροδικαστική Παιδιών και Εφήβων*. Εκδ. Πασχαλίδης, Αθήνα.

- Γιωτάκος, Μ. Τσιλιάκου και Α.Τσίτσικα (2011). *Κακοποίηση Παιδιού και Εφήβου: Ανίχνευση, Αντιμετώπιση και Πρόληψη* (σελ. 431-444). Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.
- Γιωτάκος, Ο. & Τσιλιάκου, Μ. (2008). *Ο κύκλος της κακοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αρχιτέλαγος.
- Δημητρίου, Ξ. (2022). Φιλική δικαιοσύνη για τα κακοποιημένα και παραμελημένα παιδιά. Στο Α. Κουμούλα & Κ. Σκλαβούνου (Επιμ.), *Βία κατά των ανηλίκων - Η γνώση είναι πρόληψη* (σελ. 231-241). Αθήνα: Εταιρεία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων (Ε.ΨΥ.Υ.Π.Ε.).
- Θεμελή, Ό. (2023). *Παιδιά χαμένα στην κατάθεση Αθήνα*: Εκδόσεις Τόπος
- Θεμελή, Ό. (2014). *Τα παιδιά καταθέτει. Η δικανική εξέταση ανηλίκων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος
- Θεμελή, Ό. (2022). Το πρώτο στην ελληνική δικαιοσύνη Πρωτόκολλο Δικανικής Εξέτασης ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης: μια τομή στο πεδίο της προστασίας της ανηλικότητας. Στο Α. Κουμούλα & Κ. Σκλαβούνου (Επιμ.), *Βία κατά των ανηλίκων - Η γνώση είναι πρόληψη* (σελ. 243-257). Αθήνα: Εταιρεία για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων (Ε.ΨΥ.Υ.Π.Ε.).
- Θεμελή, Ό. (2014). *Τα παιδιά καταθέτει. Η δικανική εξέταση ανηλίκων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος (ISBN 978-960-499-108-2)
- Θεμελή, Ό. (2013). Εξετάζοντας ανήλικα θύματα κακοποίησης: Δικανικές συνεντεύξεις, θεσμικό πλαίσιο, πρωτόκολλα εξέτασης και βασικές αρχές δεοντολογίας. Στο Α. Κουμούλα και Θ. Σταφυλά (Επιμ.). *Κακοποίηση: Όταν τα παιδικά όνειρα γίνονται εφιάλτες* (σελ. 77-93). Αθήνα: Σισμανόγλειο Γενικό Νοσοκομείο Αττικής.
- Θεμελή, Ό. (2012). Ανήλικα θύματα «χαμένα στην κατάθεση». Από την αποκάλυψη της σεξουαλικής κακοποίησης στις δικανικές συνεντεύξεις. *Εγκληματολογία*, 2, 28-35.
- Θεμελή, Ό. (2011). Τεχνικές δικανικών συνεντεύξεων με κακοποιημένα παιδιά και ανήλικους μάρτυρες. Στο Ο. Γιωτάκος, Μ. Τσιλιάκου και Α.Τσίτσικα (επιμ.), *Κακοποίηση Παιδιού και Εφήβου: Ανίχνευση, Αντιμετώπιση και Πρόληψη* (σελ. 431-444). Αθήνα: Εκδόσεις Αρχιτέλαγος.
- Θεμελή, Ό. (2010). Όταν τα παιδιά καταθέτει: Η δικανική εξέταση των ισχυρισμών των ανηλίκων μαρτύρων – θυμάτων. Στο Α. Πιτσελά (Επιμ.), *Εγκληματολογικές Αναζητήσεις*, Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Στ. Αλεξιάδη (σελ. 395-414), Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- Θεμελή, Ο. (2009). Γιατί τα παιδιά δεν αποκαλύπτουν τη σεξουαλική τους κακοποίηση; Μια απόπειρα κατανόησης της διαδικασίας της αποκάλυψης. Στο Γ. Νικολαΐδη και Μ. Σταυριανάκη (επιμ.). *Βία στην οικογένεια: Τεκμηριωμένη πρακτική και τεκμήρια από την πρακτική* (σελ. 203-222). Αθήνα: Εκδόσεις ΚΨ.Μ

- Θεμελή, Ό. (2008). Η προστασία της ανηλικότητας: Βασικές αρχές συνέντευξης με κακοποιημένα παιδιά, Στο Ο. Γιωτάκος και Μ. Τσιλιάκου (επιμ.). *Ο κύκλος της κακοποίησης* (σελ. 107-126). Αθήνα: Εκδόσεις Αρχιτέλαγος.
- Θεμελή, Ό. (2006). Το παιδί - θύμα ως μάρτυρας σεξουαλικής κακοποίησης: Η ακροαματική διαδικασία και ο κίνδυνος δευτερογενούς θυματοποίησης. Στο Γ. Γιωτάκος και Β. Πρεκατέ (Επιμ.), *Σεξουαλική Κακοποίηση – Μυστικό Όχι πια* (σελ. 205-226), Ελληνική Εταιρία Μελέτης και πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Κουμούλα, Α. & Σταφυλά., Θ. (2013). Κακοποίηση: Όταν τα παιδικά όνειρα γίνονται εφιάλτες. Αθήνα: Έκδοση του Τμήματος Ψυχιατρικής Παιδιών και Εφήβων του Σισμανογλείου Γενικού Νοσοκομείου Αττικής.
- Λουμάκου, Μ. και Μπεζέ, Λ. (επιμ.). *Το παιδί και τα Δικαιώματά του*. Ελληνικά Γράμματα.
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2006). *Πρόληψη Παιδικής Κακοποίησης: οδηγός δράσης και τεκμηρίωσης*. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ISBN 978-960-98602-0-8).
- Παναγιωτάκη, Μ. & Θεμελή, Ό. (2021). *Οδηγός για την Αναγνώριση και τη Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης και Παραμέλησης από τον/την Εκπαιδευτικό*. Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα του ΙΕΠ:
- Σκάρα, Ρ., και Λεωνίδα, Μ. (2005). *Συλλογή συμβάσεων και διεθνών κειμένων για τα δικαιώματα του Παιδιού*. Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα.